

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

RAJTUZY

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Nosiliście RAJTUZY, gdy byliście mali? A może nie lubiliście RAJTUZÓW i dlatego nie chcieliście tych RAJTUZÓW wkładać? Jak było, tak było, ważne, że mówiąc: Nie będę nosić RAJTUZÓW, używaliście poprawnej formy. Pod wpływem skojarzenia z rajstopami rzeczownik RAJTUZY otrzymuje niekiedy błędną formę dopełniacza „rajtuz” – pamiętajmy jednak, że poprawnie tylko RAJTUZY – RAJTUZÓW. Łatwiej będzie to zapamiętać, gdy uświadomimy sobie, że RAJTUZY były pierwotnie spodniami wojskowymi: w RAJTUZACH widywało się kawalerzystów, dragonów, huzarów, kirasjerów (wszędzie końcówka -ów), a więc wszystkich tych, którzy dosiadali koni. RAJTUZY – z niemieckiego Reithosen – były to po prostu ‘spodnie do jazdy konnej’ (niem. Reithosen < reiten ‘jeździć konno’ + Hose ‘spodnie’). Według większości opisów i słownikowych definicji RAJTUZY były to spodnie wąskie, a nawet bardzo wąskie, wykonane ze skóry lub z sukna, często od wewnętrznej strony nóg podszywanego skórą. Jednakże w XIX w. przez pewien czas RAJTUZAMI nazywano też spodnie podróżne – i to niekoniecznie wąskie, bywało bowiem, że nazwę RAJTUZY stosowano wymiennie z formą SZARAWARY („Na podróż ma strój inny: szerokie rajtuzy i kurtę” – pisał Adam Mickiewicz w „Panu Tadeuszu”). Z czasem na wzór wąskich kawaleryjskich RAJTUZÓW zaczęto szyć z dzianiny, najpierw głównie wełnianej, później także bawełnianej, RAJTUZY dla chłopców. RAJTUZY dla chłopców z czasem stały się RAJTUZAMI dla dzieci, by w końcu – niemalże rewolucyjnie – przekształcić się w RAJTUZY ze stopkami, czyli w RAJSTOPY.